

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

SİLAHYÜREKLİ / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 16150/06)

KARAR

(Adil Tazmin – Kayıttan Düşme)

41. madde • Kayıttan Düşme • Yeni iç hukuk tazminat yolu • İncelemenin
devam edilmesine gerek olmaması

STRAZBURG

29 Ekim 2019

KESİNLEŞME TARİHİ

29 Ocak 2020

*İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde
kesinleşecektir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.*

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Silahyürekli / Türkiye davasında,

Başkan

Robert Spano,

Hâkimler

Marko Bošnjak,

Julia Laffranque,

Egidijus Kūris,

Arnfinn Bårdsen,

Darian Pavli,

Saadet Yüksel,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdürü Stanley Naismith'in katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölümü), 8 Ekim 2019 tarihinde kapalı oturumda gerçekleştirilen müzakerelerin ardından yine aynı tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı olan Ahmet Emin Silahyürekli'nin ("başvuran") 17 Nisan 2006 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru (No. 16150/06) bulunmaktadır.

2. Mahkeme, 26 Kasım 2013 tarihli kararla ("esas hakkında verilen karar"), başvuranın tapu senedinin iptal edilmesi nedeniyle Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (*Silahyürekli/Türkiye*, No. 16150/06, 35 ila 50. paragraflar, 26 Kasım 2013).

3. Başvuran, Sözleşme'nin 41. maddesine dayanarak, tapu senedinin iade edilmesini ya da, aksi takdirde, yirmi milyon avro (EUR) değerinde bir adil tazmin talep etmektedir.

4. Mahkeme, Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanmasına bu aşamada yer olmaması nedeniyle, bu hakkı saklı tutmuş ve tarafları, altı aylık bir süre içinde bu konuya ilişkin görüşlerini yazılı olarak sunmaya ve özellikle, kendi aralarında varabilecekleri her türlü uzlaşmadan kendisini haberdar etmeye davet etmiştir (*idem*, 54. paragraf ve hüküm metninin 3. paragrafı).

5. Hem başvuran hem de Hükümet görüşlerini sunmuşlardır. Taraflar arasında dostane çözüme ulaşılmasını sağlayacak herhangi bir anlaşmaya varılmamıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

6. Sözleşmenin 41. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Eğer Mahkeme, işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder. ”

A. Tazminat

7. Başvuran, tapu senedinin iade edilmesini ya da, aksi takdirde, 20 milyon avro (“EUR”) değerinde bir adil tazmin talep etmektedir. Başvuran, bir harita mühendisi bilirkişisi ve bir emlak bilirkişisi tarafından 21 Ağustos 2014 tarihinde düzenlenen bilirkişi raporuna dayanmaktadır.

8. Hükümet, başvuran tarafından talep edilen miktarın açıkça aşırı olduğunu ileri sürmektedir. Hükümet, ihtilaf konusu taşınmazın değerini belirlemek için Demre Sulh Hukuk Mahkemesi önünde bir tespit davası açıldığını ifade etmektedir ve maddi zararın bu yargılama kapsamında düzenlenen raporlar ışığında değerlendirilmesi gerektiği kanaatindedir. Hükümet, ayrıca, 809 sayılı Cumhurbaşkanı kararının yürürlüğe girmesiyle ulusal düzeyde bir tazminat başvuru yolu kurulduğu gerekçesiyle,

Mahkemeyi Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi uyarınca, davayı kayıttan düşürmeye davet etmektedir.

9. Mahkeme, ihlal tespit eden bir kararın, davalı Hükümete bu ihlale son vermeye ve mümkün olduğunca ihlal öncesi duruma geri dönülmesi için bu ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmaya yönelik yasal bir yükümlülük getirdiğini hatırlatmaktadır (*Iatridis/Yunanistan* [BD], No. 31107/96, 32. paragraf, AİHM 1999-II). Bir başvurunun tarafı olan Sözleşmeci Devletler, ilke olarak, ihlali tespit eden karara uymak için kullanacakları yöntemleri seçme özgürlüğüne sahiptirler. Bir kararının icra edilme koşullarına ilişkin bu takdir yetkisi, Sözleşme tarafından Sözleşmeci Devletlere getirilen, güvence altına alınan hak ve özgürlüklere riayet edilmesini sağlama yönündeki başlıca yükümlülüğün (1. madde) doğan seçme özgürlüğü anlamına gelmektedir. Söz konusu ihlalin *haksız fiilin işlenmesinden önceki durumun yeniden tesis edilmesini (restitutio in integrum)* mümkün kılan bir nitelikte olması durumunda, bu hususu yerine getirmek davalı Devletin görevidir, zira Mahkemenin bunu bizzat yapmaya ne yetkisi ne imkânı bulunmaktadır. Ancak, ulusal hukukun söz konusu ihlalin sonuçlarını telafi için herhangi bir düzeltme yapılmasına müsaade etmemesi ya da yalnızca kısmen müsaade etmesi halinde, 41. madde Mahkemeye uygun gördüğü şekilde mağdur tarafa tazminat ödenmesine hükmetme yetkisini vermektedir (*Brumărescu/Romanya* (adil tazmin) [BD], No. 28342/95, 20. paragraf, AİHM 2001-I).

10. Mahkeme, somut olayda, öncelikle, *taşınmazın arkeolojik ve doğal sit alanı olan kısmı* ile ilgili olarak, ihtilaf konusu müdahalenin yasallık koşulunu sağlamadığı sonucuna vardığını hatırlatmaktadır (esasa ilişkin karar, 45. paragraf). Bu koşullarda, arkeolojik ve doğal sit alanı olan taşınmazın bir kısmının başvurana iade edilmesi ve bu taşınmazın tapu sicilinde başvuranın adına yeniden tescil edilmesi, ilgilinin durumunu, mümkün olduğunca Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlalinin önceki duruma denk hale getirilmesini sağlayacaktır. Aksi

taktirde, davalı Devlet, bu kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde yeniden tescil yaptırmaz ise, Mahkeme, taşınmazın kaybından doğan maddi zarara karşılık davalı Devletin başvurana tazminat ödemesi gerektiğine karar vermektedir. Mahkeme, *Guiso-Galliasy/İtalya* davasında ((adil tazmin) [BD], No. 58858/00, 103. paragraf, 22 Aralık 2009) benimsediği yaklaşıma göre, maddi zararın hesaplanmasının, taşınmazın bu kısmının değerinin başvuranın kesin olarak mülkiyet hakkını kaybettiği tarihteki tam değerine tekabül etmesi gerektiğini değerlendirmektedir. Ayrıca, ödenecek bir tazminat tutarında, aradan uzun bir zaman geçmiş olması gibi değer düşürebilecek unsurlar hesaba katılmadığında, bu tazminatın yeterlilik mahiyetinin azalma ihtimali nedeniyle, Mahkeme, enflasyondan doğan kayıpları karşılamak için tazminat tutarının güncellenmesine ve ayrıca taşınmazın istimlak edilmesinden itibaren geçen uzun zamanı, kısmen de olsa, telafi edebilecek oranda bir faiz ödemesine göre ayarlanması gerektiğine karar vermektedir (yukarda anılan, *Guiso-Galliasy*, 105. paragraf).

11. Mahkeme, *taşınmazın kamu malı olan kıyı kapsamında kalan kısmı* ile ilgili olarak, ihtilaf konusu müdahalenin yasallık koşulunu sağladığı sonucuna vardığını hatırlatmaktadır. Nitekim, başvuranın mülklerine müdahale edilmesi karşılığında başvurana hiçbir tazminat ödenmemiş olması ve bu nedenle, başvuranın çok ağır bir yüke maruz kalması sebebiyle, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir (esasa ilişkin karar, 47 ve 48. paragraflar). Mahkeme, mevcut davada tespit edilen ihlalin niteliğinin, kendisinin *haksız fiilin işlenmesinden önceki durumun yeniden tesis edilmesine (restitutio in integrum)* ilişkin ilkeye dayanmasına izin vermediği kanaatindedir (*N.A. ve diğerleri/Türkiye* (adil tazmin), No. 37451/97, 16. paragraf, 9 Ocak 2007). Bu nedenle, burada eşdeğer bir tazminat verilmesi söz konusudur. Somut olayda, Mahkemenin bu konudaki yerleşik içtihadına göre (*Scordino/İtalya* (No. 1) [BD], No. 36813/97, 255. paragraf, AİHM 2006-V), belirlenmesi gereken tazminat,

ihtilaf konusu müdahalenin sonuçlarını tümüyle ortadan kaldıracak nitelikte olmayacaktır.

12. Mahkeme, başvuranın maddi kaybını belirlemek için yeterli unsura sahip olmadığı kanaatindedir.

13. Mahkeme, Hükümet tarafından, 8 Mart 2019 tarihinde, 809 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararıyla yürürlüğe girdiği hususu hakkında bilgilendirildiğini kaydetmektedir. Bu düzenleme, 2013 yılının Ocak ayında kurulan Tazminat Komisyonu'nun yetki alanını genişletmektedir ve Mahkemenin Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna vardığı ancak, Sözleşme'nin 41. maddesi bağlamında tazminat talepleri hakkında bir karar vermediği veya bu hükmün uygulanmasını saklı tutmaya karar verdiği davalarda tazminata ilişkin olarak izlenmesi gereken ilke ve usulü açıklamaktadır. Mahkeme, bu davanın, ikinci dava kategorisine, yani Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanmasına ilişkin soruyu saklı tuttuğu davaların kategorisine girdiğini gözlemlemektedir.

14. Diğer taraftan, *Turgut ve diğerleri/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 4860/09, 26 Mart 2013) ve *Demiroğlu/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 56125/10, 4 Haziran 2013) kararlarında, Mahkeme, Tazminat Komisyonu'nun işleyişi hakkında ayrıntılı bir inceleme yapmıştır. Mahkeme, bu davalarda, başvuranların öncelikle Tazminat Komisyonu'na başvurmuş olmaları gerektiği, zira bu başvuru yolunun yeni erişilebilir ve şikâyetlerini telafi edebilecek nitelikte bir iç hukuk yolu olduğu kanaatine varmıştır (bk. ayrıca *Yıldız ve Yanak/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 44013/07, 27 Mayıs 2014, *Bozkurt/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 38674/07, 10 Mart 2015, *Çelik/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No.23772/13, 16 Haziran 2015, ve *Özbil/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 45601/09, 29 Eylül 2015). Mahkeme ayrıca, Tazminat Komisyonu'nun uygulaması uyarınca bütün şahıslara tazminat ödemekle yetkili olduğunu

gözlemlemektedir (daha önce anılan kararlar, *Turgut ve diğerleri* ve *Demiroğlu*). Tazminat Komisyonu tarafından hükmedilen miktarlar, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde Adalet Bakanlığı tarafından ödenmektedir ve her türlü vergi veya kesintiden muaftır. Diğer taraftan bu Komisyonun kararına, üç ay içerisinde karar vermesi gereken idare mahkemeleri önünde itiraz edilebilir. Başvuran ayrıca, idare mahkemelerinin kararlarına karşı Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuruda bulunabilir (*Ahmet Erol/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 73290/13, 6 Mayıs 2014 ve *Sayan/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 49460/11, 19. paragraf, 14 Haziran 2016).

15. Mahkeme, Türk Hükümetinin bu girişimini kaydetmekte ve bu gelişmenin, Sözleşme tarafından oluşturulan insan hakları koruma mekanizmasının ikincil niteliğini güçlendirdiğini ve Mahkeme ve Bakanlar Komitesi için Sözleşme'nin sırasıyla 41 ve 46. maddeleriyle kendilerine verilen görevlerin yerine getirilmesini kolaylaştırdığını gözlemlemektedir (*Broniowski/Polonya* (dostane çözüm) [BD], No. 31443/96, § 36, AİHM, 2005-IX).

16. Mahkeme, bu koşullarda, nihai kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içinde Tazminat Komisyonu'na sunulan bir başvurunun, tazminatın idare tarafından ödenmesine sebep olabileceği ve bu başvurunun Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi bakımından tespit edilen ihlalin telafisi için uygun bir yol teşkil ettiği kanaatindedir (bk., *gerekli değişikliklerin uygulanması koşuluyla (mutatis mutandis)*, *Gençel/Türkiye*, No. 53431/99, 27. paragraf, 23 Ekim 2003 ve, yakın tarihli bir karar için bk. *Moreira Ferreira/Portekiz* (No. 2) [BD], No. 19867/12, 48 ila 50. paragraflar, 11 Temmuz 2017; bk. ayrıca, *gerekli değişikliklerin uygulanması koşuluyla (mutatis mutandis)*, *Gümrükçüler ve diğerleri/Türkiye* (adil tazmin), No. 9580/03, 34. paragraf, 7 Şubat 2017, ve *Keçecioğlu ve diğerleri/Türkiye* (adil tazmin), No. 37546/02, 18. paragraf,

20 Temmuz 2010, ve yakın tarihli bir karar için bk. *Kaynar ve diğerleri/Türkiye*, No. 21104/06, 74. paragraf, 7 Mayıs 2019).

17. Mahkeme, bu tespitin ardından, başvurunun Sözleşme'nin 37. maddesinin uygulanmasını gerektirip gerektirmediğini araştırabileceğini hatırlatmaktadır (yukarıda anılan, *Gümrükçüler ve diğerleri*, 37. paragraf). Bu nedenle, başvuranın zararının ulusal düzeyde tazmin edilmesi imkânı buluyorsa veya yerel düzeyde görevli olan ve taşınmazlara, kayıtlara ve arşivlere veya diğer tüm pratik yollara erişimi olan ilgili organlar, mülkiyete ilişkin karmaşık konularda karar vermek ve değerlendirmede bulunmak ve başvuranın durumunda olduğu gibi bir tazminat miktarı belirlemek için daha iyi bir konumda ise, bununla birlikte söz konusu ilke, bir başvurunun Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi kapsamında kayıttan düşürülmesini engellemez (*ibidem*, § 29).

18. Mahkeme, şüphesiz ki ulusal makamların maruz kalınan zararın değerlendirilmesi için daha uygun bir konumda oldukları ve Sözleşme'nin ihlaline son verilmesi ve özellikle somut olayda olduğu gibi Sözleşmecî bir Devlette bulunan taşınmaz mülklerin belirli bir süre için değerlerinin belirlenmesi söz konusu olduğunda, ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için uygun hukuki ve teknik araçlara sahip oldukları kanaatindedir. Nitekim Mahkemeye göre, mülkiyet hakkıyla ilgili olarak Türkiye aleyhinde açılan birçok davada tespit etmiş olduğu gibi, bu türden bir değerlendirmenin, ulusal hatta yerel bağlamlarla oldukça ilgili olması sebebiyle, tarafsız olarak yapılması neredeyse imkânsızdır ve ulusal bilirkişiler ve mahkemeler bu değerlendirmeyi yapmak için daha uygun bir konumdadırlar (örnek olarak bk. yukarıca anılan *Keçecioğlu ve diğerleri*, 18. paragraf).

19. Yukarıda belirtilenler ışığında, Mahkeme, iddia edilen maddi zararlar ilgili olarak, ulusal hukukun bundan dolayı tespit edilen ihlallerin sonuçlarını ortadan kaldırmaya izin verdiği sonucuna varmakta ve bu sebeple başvuran tarafından bu bağlamda ileri sürülen talepler hakkında

hükmetmenin gerekli olmadığı sonucuna varmaktadır. Dolayısıyla Mahkeme, başvurunun incelenmesine devam edilmesinin gerekli olmadığı kanaatindedir (Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi). Mahkeme ayrıca, somut olayda Sözleşme ve Protokolleri tarafından güvence altına alınan insan haklarına saygı gösterilmesine ilişkin olarak başvurunun incelenmesinin devamını gerektiren özel koşulların bulunmadığı görüşündedir (Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının sonu (*in fine*)). Diğer taraftan Mahkeme, bu sonuca ulaşırken, koşulların bu türden bir işlemin yapılmasını haklı kıldığı kanısına varırsa, Sözleşme'nin 37. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, bir başvurunun yeniden kayda alınmasına karar verebileceğine ilişkin yetkisini dikkate almıştır (bk. *Gümrükçüler ve diğerleri*, § 42).

20. Sonuç olarak Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali sebebiyle, maddi tazminat talep edilmesine ilişkin olarak, davanın Sözleşme'nin 41. maddesiyle ilgili kısmının kayıttan düşürülmesi gerekmektedir (aynı yönde verilen karara bk., *Kaynar et diğerleri*, yukarıda anılan, 78. paragraf).

B. Masraf ve Giderler

21. Başvuran, masraf ve giderler başlığı altında hiçbir talep sunmamıştır.

22. Dolayısıyla kendisine bu konuda bir ödeme yapılmasına yer yoktur.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Davanın Sözleşme'nin 41. maddesine ilişkin kısmının kayıttan düşürülmesine *karar vermiştir*.

SİLAHYÜREKLİ / TÜRKİYE KARARI (ADİL TAZMİN - KAYITTAN DÜŞME)

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş; Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca, 29 Ekim 2019 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Robert Spano
Başkan